

Terminológia

Potreba – uvedomený alebo neuvedomený nedostatok.

Potreby členíme z viacerých hľadísk.

1. Podľa vývojového hľadiska:

primárne (prijímanie potravy)

sekundárne (potreba komunikácie, úspechu a uznania)

Potreby, ktoré súvisia s ekonomickou činnosťou nazývame ekonomické potreby.

2. Podľa počtu subjektov:

◦ individuálne

◦ spoločenské

◦ skupinové

Statky – všetko užitočné, čo uspokojuje ľudské potreby. Ich použitie sa nazýva spotreba.
Členenie do skupín podľa kritérií

A) dostupnosť

- voľné (lesné plody, vody riek)
- ekonomické, vzácne - **ekonomická vzácnosť** – vyplýva z obmedzenosti zdrojov a ich užitočnosti (pôdy, nerasty)

B) vlastníctvo

- súkromné (osobné veci, súkromná pláž)
- verejné (verejná doprava, verejná kanalizácia)

C) forma

- hmotný
- nehmotný (slnečné žiarenie, služby)

D) účel

- kapitálový (výrobný)
- spotrebný (palivá, potraviny, šatstvo)

Výroba – premena výrobných faktorov (práca, pôda, kapitál) na výrobky a služby (statky).

- **Vstup** – práca, pôda a kapitál – **výrobné faktory**
- **Výstup** – výrobok alebo služba, na trhu sa stáva *tovarom*.

Výrobky – sú hmotné ekonomické statky.

Služby – sú nehmotné ekonomické statky.

Výrobné faktory

Prírodné zdroje: pôda, energetické zdroje, nerastné bohatstvo, životné prostredie.

Práca: predstavuje čas, ktorý ľudia strávia pri výrobe výrobkov a poskytovaní služieb.

Kapitál: je výsledkom výrobných činností, počas svojho fungovania sa opotrebuje – *amortizuje*.

Výrobné faktory

Práca – je zámerná a cieľavedomá činnosť zameraná na výrobu tovarov a služieb.

Trh práce: *ponuka práce* – pracovné sily
dopyt po práci – firmy.

Nezamestnanosť:

a) prirodzená (dobrovoľná) miera – je viac voľných pracovných miest ako nezamestnaných,

b) neprirodzená (nedobrovoľná) miera – menší počet pracovných miest ako nezamestnaných.

Mzda – je cena práce, ktorá závisí od dopytu po práci a ponuky práce.

Mzda môže byť:

a) *časová mzda* – výška mzdy sa určí podľa množstva odpracovaných hodín,

b) *úkolová mzda* – podľa množstva vyrobených produktov,

Mzda môže byť aj:

a) *nominálna* – mzda je množstvo peňazí, ktoré dostane pracovník za svoju prácu,

b) *reálna* – množstvo tovarov a služieb, ktoré si pracovník kúpi za svoju mzdu.

Pôda – s pôdou sa stretávame na trhu pôdy, ktorá je závislá od ponuky a dopytu po pôde.

Dopyt po pôde – závisí od kvality, od jej polohy, od veľkosti a od ceny.

Ponuka pôdy – je na strane vlastníka, môže byť

a) *pracovať sám na pôde*

b) *dávať pôdu do prenájmu*, zisk z prenajatej pôdy je v podobe *pozemkovej renty*,

c) *predať pôdu* – cenou pôdy je množstvo peňazí, ktoré keď klient vloží do banky získa ročný úrok vo výške *ročnej renty*.

Kapitál – všetky produkty, ktoré sú výsledkom výroby a používajú sa v procese ďalšej výroby.

Delenie:

1. *ľudský kapitál*,

2. *technológia* – spôsob výroby, postup,

3. *peňažný kapitál*: a) *nominálny* – naše peňažné úspory,

b) *reálny* – to čo si požičiame.

Úver – je pôžička, záväzok, že do určitého času vrátime požičané peniaze aj s úrokmi.

Úrok – je výnos z kapitálu alebo príjem z kapitálu. Kapitál investuje do nehnuteľností, do výroby, kúpy cenných papierov a očakávame zisk.

Ekonómia a ekonomika

Slovo ekonómia je gréckeho pôvodu ⇔ z gréckeho slova *oikonomia* (*oikos* = dom; *nomos* = zákon)

O ekonómii ako vedeckej disciplíne môžeme hovoriť až v **druhej polovici 18. storočia**, keď jej základy položil škótsky ekonóm Adam Smith.

Adam Smith (1723 – 1790)

Otec ekonómie: dielo „*Pojednanie o podstate a pôvode bohatstva národov*“

David Ricardo (1772 – 1823)

Dielo – „*Zásady politickej ekonómie a zdaňovania*“

Ekonómia – je veda (teória), ktorá skúma, na základe čoho a akým spôsobom spoločnosť rieši **problém vzácnosti**.

- **jednoducho: hospodárska teória**

- ▶ jedna z najmladších vied (počiatky siahajú do 18. storočia).
- ▶ **makroekonómia** – (gr. makros = veľký) - **skúma ekonomiku ako celok**. Zaoberá sa celkovou výrobou statkov a služieb, celkovou mierou nezamestnanosti, mierou inflácie a pod.
- ▶ **mikroekonómiu** – (gr. mikros = malý) - **skúma správanie jednotlivých ekonomických subjektov (spotrebiteľov, domácností, podnikov)**. Objasňuje ako napríklad firmy rozhodujú o tom, čo majú vyrábať.

Ekonomika – je cieľavedomá hospodárska činnosť, zameraná na výrobu, výmenu a spotrebu statkov a služieb.

- **jednoducho: hospodárska činnosť**

- ▶ **Cieľom ekonomiky** je uspokojovať potreby spoločnosti.

Každá ekonomika musí riešiť tri základné otázky:

Čo vyrábať?

- aké druhy statkov a služieb je potrebné vyrábať, v akom množstve a kedy

Ako vyrábať?

- stanovíme si akú techniku/technológiu použijeme na výrobu

Pre koho vyrábať?

- súvisí so spotrebiteľmi (podľa rôznych faktorov ako napr. vek, pohlavie atď.)